

Kritik mot ett gymnasieförbund angående ett beslut rörande politiska partiers möjligheter att lämna politisk information i skolor

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot Landskrona-Kävlinge- Svalövs gymnasieförbund, arbetsutskottet. Han anförde bl.a. följande. I beslut den 7 juni 2005 fastställde arbetsutskottet att ”de i riksdagen representerade partierna är välkomna att lämna politisk information vid förbundets skolor”. Beslutet strider mot demokratins viktigaste principer och innebär att vissa partier utesluts från möjligheten att i skolorna informera om sin verksamhet.

Utredning

Anmälan remitterades till Landskrona-Kävlinge-Svalövs gymnasieförbund för utredning och yttrande. Av yttrandet skulle särskilt framgå om beslutet av den 7 juni 2005 (AU § 298) innebär att andra politiska partier och organisationer helt utestängs från medverkan i skolorna. Som sitt remissvar lämnade förbundet ett av ordföranden BB och utbildningsdirektören CC undertecknat yttrande. I yttrandet anfördes följande.

Beslutet innebär inte någon begränsning i lärarnas möjligheter och ansvar för att den timplanebundna undervisningen sker i enlighet med nationella styrdokument som t.ex. läroplaner och kursplaner. Här skall läraren tillsammans med berörda elever besluta om hur t.ex. valet 2006 speglas. Detta kan bl.a. ske genom att eleverna i grupp granskar och intervjuar olika partiföreträdare.

Beslutet som fattades av arbetsutskottet inom gymnasieförbundet avsåg den del av skolans dag som ej leds av läraren enligt ordinarie schema. Skolorna blir i detta sammanhang översköljda av intresse från en mängd politiska företrädare. För att kunna hantera denna situation med bibehållen ordning och utan att störa den ordinarie undervisningen har gymnasieförbundet valt att koncentrera den externa politiska informationen på skolorna till att gälla valet till riksdag. Rent organisatoriskt kan ej alla registrerade partier bjudas in för egen information. Därför beslutade gymnasieförbundet att likt t.ex. TVs stora debatter begränsa inbjudan till extern information till riksdagspartierna. Detta hindrar ej lärare och elever att i enlighet med ovan även belysa andra partier i den ordinarie lektionsbundna undervisningen.

Någon skriftlig begäran om information från något annat parti än riksdagens har ej inkommit till gymnasieförbundet. Ett likalydande beslut togs även inför det förra valet.

AA kommenterade remissvaret och anförde bl.a. följande. Han har hos utbildningsdirektören CC efterfrågat Sverigedemokraternas möjligheter att få lämna information om sin verksamhet i skolorna inför valet 2006. Han har därvid uppmanats att vända sig till rektor för respektive gymnasieskola. Vid kontakt med några av rektorerna har han fått till svar att arbetsutskottets beslut, enligt deras tolkning, innebär att Sverigedemokraterna inte skall få tillträde till skolorna.

I ett beslut den 25 juni 2007 anförde *JO André* följande.

Bedömning

JO har vid ett flertal tillfällen uttalat sig i frågor som uppkommit i samband med att politiska partier önskat lämna politisk information i skolor. Här kan nämnas bl.a. JO:s ämbetsberättelse 1991/92 s. 346, 1995/96 s. 394 och 2004/05 s. 401 samt JO:s beslut den 31 januari 1996, dnr 3404-1995, och den 8 april 2004, dnr 2111-2002.

En skola är inte en allmän plats, och yttrandefriheten enligt regeringsformen (RF) innefattar inte någon rätt för medborgarna – eller en sammanslutning av sådana – att få tillträde till en skola för att där sprida ett budskap. På motsvarande sätt förhåller det sig med den i tryckfrihetsförordningen garanterade rätten att sprida tryckta skrifter. Skolledningen kan dock ge tillstånd för utomstående att i skolan sprida information eller tryckta skrifter. Vid ställningstagande till om t.ex. ett politiskt parti i detta syfte skall få tillträde till en skola måste skolledningen beakta den övergripande bestämmelsen i 1 kap. 9 § RF: Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen skall i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet.

I ett beslut den 7 juni 2005 fastställde gymnasieförbundets arbetsutskott att ”de i riksdagen representerade partierna är välkomna att lämna politisk information vid förbundets skolor”.

En skola kan av praktiska skäl behöva begränsa antalet politiska partier som den på eget initiativ bjuder in för att lämna politisk information i skolan. Detta har inte ansetts strida mot lag under förutsättning att urvalet görs objektivt och inte innebär att övriga organisationer utesluts från att i en eller annan form delta i verksamheten (se Regeringsrättens årsbok 1981 ref. 2:26 nr I och JO:s beslut den 22 maj 1989, dnr 1967-1988).

Av remissvaret framgår inte klart vad som var avsikten med det aktuella beslutet.

För det fall arbetsutskottet endast avsåg att uttala sig om vilka partier som skulle bjudas in till skolorna, har beslutet i sig inte stått i strid med bestämmelsen i 1 kap. 9 § RF om saklighet och opartiskhet. Emellertid borde beslutet då, enligt min mening, ha utformats på ett mer tydligt sätt så att det klart framgick att även andra partier och organisationer hade möjlighet att delta i verksamheten om de anmälde intresse för detta.

Beslutet kan dock även uppfattas såsom att man ställer sig principiellt avvisande till alla önskemål om deltagande från andra partier och organisationer än dem som gymnasieförbundet självt bjuder in. Den omständigheten att förbundet i remissvaret har anfört att beslutet inte hindrar lärare och elever att ”belysa andra partier i den ordinarie lektionsbundna undervisningen” talar för att avsikten var att en åtskillnad skulle göras mellan olika partier. Beslutet har i så fall stått i strid med det i RF uppställda objektivitetskravet, vilket är allvarligt.

Sammanfattningsvis kan det således, oavsett vad som var avsikten med beslutet från den 7 juni 2005, riktas kritik mot arbetsutskottet.

Jag vill också tillägga följande. Anmälaren har, i yttrandet över gymnasieförbundets remissvar, gjort gällande att några av rektorerna för de gymnasieskolor som ingår i förbundet har tolkat arbetsutskottets beslut på det sättet att Sverigedemokraterna inte skulle ”släppas in” på skolorna och att skolorna således har brustit i allsidighet och saklighet. Jag har, mot bakgrund av att anmälaren inte närmare har angett vilka rektorer som skulle ha nekat Sverigedemokraterna tillträde till skolor för att lämna politisk information, inte funnit tillräckliga skäl att utreda om partiet rent faktiskt har vägrats tillträde till någon eller några av förbundets skolor.